

OPISKELIJAOHJAUKSEN LAATUSUOSITUKSET

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	4
1. Sopimukset ja resurssit	6
2. Tiedottaminen	8
3. Harjoitteluyksikön toiminta	9
4. Perehtyminen	10
5. Asiakkaiden ja heidän läheistensä kohtaaminen	12
6. Tieto ja osaaminen	13
7. Opiskelija	14
8. Ohjaaja	15
9. Ohjaajakoulutus	16
10. Ohjaava opettaja	17
11. Harjoitteluorganisaation opiskelijaohjauksen asiantuntija	18
12. Arviointi	21
LÄHTEET	22
Väitöskirjat	22
Pro Gradu-tutkielmat	22
Artikkelit	22
Muut	23

JOHDANTO

Merkittävä osa ammatillisuuden, osaamisen ja työelämätaitojen kehittymisestä sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa tapahtuu joko työssäoppimisena (toisen asteen koulutus) tai ammattitaitoa edistävänä harjoitteluna (ammattikorkeakoulutus) työpaikoilla. Työssäoppimisen tai ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ammattiopintojen kannalta keskeisiin työtehtäviin, sekä tietojen ja taitojen, alaan liittyvien arvojen ja eettisten periaatteiden soveltamiseen työelämässä. Tässä asiakirjassa käytetään käsitettä harjoittelu kuvaamaan sekä toisen asteen koulutuksen työssäoppimista että ammattikorkeakoulutuksen ammattitaitoa edistävää harjoittelua.

Koulutusorganisaatioiden tehtävänä on varmistaa, että terveydenhuollon säänneltyihin ammatteihin valmistuvilla on potilasturvallisuuden ja sosiaali- ja terveyspalveluiden laadun edellyttämät valmiudet. Harjoittelupaikkoina toimivien sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden tehtävänä on puolestaan varmistaa, että jokainen siellä tapahtuva harjoittelujakso tarjoaa riittävästi tarkoituksenmukaisia ja opiskelijan ammatillisuutta, osaamista ja työelämätaitoja kehittäviä oppimiskokemuksia. Lisäksi opiskelijan saaman ohjauksen tulee olla valmentavaa ja ohjauksen tulee vastata oppimiselle asetettuja tavoitteita.

Opiskelijaohjauksen laatusuositukset laadittiin vuonna 2010 Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin opiskelijaohjauksen alueellisessa yhteistyöverkostossa. Tästä päivityksestä (2017) on vastannut Valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto (ValOpe), jossa jäseninä ovat työelämän opiskelijaohjauksen asiantuntijat. Laatusuosituksen tavoitteena on varmistaa opiskelijoille turvallinen ja laadukas harjoittelu sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa. Lisäksi opiskelijaohjauksen laatusuosituksen avulla pyritään kehittämään opiskelijaohjauksen yhteneväisiä ja näyttöön perustuvia käytänteitä opiskelijaohjaukseen. Laatusuositukset sisältävät opiskelijaohjauksen viitekehyksen (Kuvio 1) teemat sekä niihin sisältyvät laatulupaukset ja kriteerit.

Sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden tulisi jatkossa kiinnittää yhä enemmän huomioita opiskelijaohjauksen laatusuosituksen toteutumiseen ja systemaattiseen arviointiin.

ValOpe-verkoston puolesta, Minna Taam-Ukkonen, Kuopion yliopistollinen sairaala

Tiina Tarr, Turun yliopistollinen sairaala

Susanna Teuho, Tampereen yliopistollinen sairaala

Leena Timonen, Helsingin yliopistollinen sairaala

Arja Laitinen, Oulun yliopistollinen sairaala 1.6.2017

1. SOPIMUKSET JA RESURSSIT

KRITEERIT:

- harjoittelu- ja koulutusorganisaatioilla on voimassa olevat ja päivitetty harjoittelua ja työssäoppimista koskevat sopimukset, joista henkilöstö on tietoinen
- harjoittelu- ja koulutusorganisaatioiden vastaavat tahot suunnittelevat ja tarkistavat yhdessä säännöllisesti harjoittelupaikkojen
 - opiskelijamäärän suhteessa harjoitteluyksikön toimintaan ja ohjaajaresursseihin
 - harjoittelujaksojen sopivuuden koulutukseen, opiskeltavaan teemaan ja opiskelijan osaamistavoitteisiin
- harjoitteluorganisaatio varmistaa, että
 - harjoittelujaksot toteutetaan työturvallisuusohjeiden ja -määräysten mukaisesti
 - harjoitteluüksikössä on saatavilla opiskelumateriaalia ja -välineitä sekä mahdollisuus tiedonhankintaan
 - harjoitteluorganisaatiossa on nimetty opiskelijaohjauksesta vastaava henkilö
 - jokaisessa harjoitteluüksikössä on nimetty opiskelijavastaava, jolle on resursoitu aikaa tehtävään
 - harjoitteluüksikössä nimetään ohjaajat opiskelijoille
 - harjoitteluüksikössä on riittävästi ammattitaitoisia ohjaajia
 - esimiehet resursoivat ohjaajille työaikaa opiskelijaohjaukseen ja arviointikeskusteluihin
 - henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua ohjaajakoulutuksiin
- koulutusorganisaatio varmistaa, että
 - ohjaavalle opettajalle on resursoitu työaikaa siten, että hän pystyy huolehtimaan opiskelijan oppimisprosessin tukemisesta tarkoituksenmukaisella tavalla
 - ohjaavalla opettajalla on työaikaa ohjaajien tukemiseen
 - opiskelijaohjauksen täydennyskoulutusta on riittävästi tarjolla

Laatuluspaus:

Koulutus- ja harjoitteluorganisaatiota veloitavilla sopimuksilla ja resursseilla turvataan opiskelijalle laadukas oppimisympäristö.

2. TIEDOTTAMINEN

KRITEERIT:

- tiedonkulku on tavoitteellista, oikea-aikaista ja siinä käytetään monimuotoisia viestintäkanavia
- harjoitteluyksiköllä on hyvissä ajoin (vähintään kaksi viikkoa aiemmin) etukäteistietoa opiskelijasta
- harjoitteluorganisaatiosta ollaan yhteydessä opiskelijaan ennen harjoittelujaksoa
- harjoitteluyksikössä on ajantasaista, päivitettyä ja helposti saatavilla olevaa ohjausmateriaalia joko kirjallisesti tai sähköisesti
- oppimisympäristöjen kehittämiseksi järjestetään yhteistyöpalavereita säännöllisesti keskeisten tahojen kanssa
- henkilöstöä tiedotetaan opiskelijaohjaukseen ja harjoitteluun liittyvistä ajankohtaisista asioista muun muassa opetussuunnitelmista, harjoittelun osaamistavoitteista ja arviointikäytännöistä
- opiskelijapalautteista tiedotetaan ja ne käsitellään koulutus- ja harjoitteluorganisaatiossa sovitun tavan mukaisesti

Laatulus:

Tiedottamisella varmistetaan opiskelijoiden, ohjaajien ja ohjaavien opettajien sekä lähi-esimiesten sitoutuminen ohjaukseen ja oppimisen tukemiseen.

3. HARJOITTELUYKSIKÖN TOIMINTA

KRITEERIT:

- harjoitteluyksikön ilmapiiri on opiskelijamyönteinen
- opiskelijat otetaan aktiivisesti mukaan harjoitteluyksikön moniammatilliseen toimintaan
- henkilöstö on tietoinen opiskelijan oppimis- ja ohjausprosessista sekä eri toimijoiden rooleista
- henkilöstö osallistuu aktiivisesti opiskelijaohjaukseen ja oppimisympäristön kehittämiseen
- harjoitteluyksikössä toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lakeja, arvoja ja eettisiä periaatteita
- henkilöstön toiminta on kollegiaalista
- toimintaa ohjaa organisaation strategia ja arvot, jotka ovat kaikkien työntekijöiden, asiakkaiden ja opiskelijoiden tiedossa
- toiminnassa näkyy asiakaslähtöisyys
- toiminta on näyttöön perustuvaa ja perusteltua
- opiskelijaohjauksessa käytetään monipuolisesti ja innovatiivisesti oppimisympäristöjä ja opetusmenetelmiä
- harjoitteluyksikössä puututaan välittömästi mahdollisiin ongelmiin tai epäkohtiin

Laatulus:

Harjoitteluyksikössä henkilöstö toimii opiskelijalle ammatillisena roolimallina huomioiden sosiaali- ja terveydenhuollon arvot, eettiset periaatteet sekä toimintaa ohjaavat lait, asetukset ja ohjeet.

4. PEREHTYMINEN

KRITEERIT:

- opiskelija ottaa aktiivisesti vastuuta omasta perehtymisestään
- työyksikkö on tietoinen tulevista opiskelijoista
- opiskelijoiden saapuminen sekä perehtyminen harjoitteluyksikköön ovat suunniteltuja
- perehdyttämiseen osallistuvat henkilöt ovat valmistautuneet ja heille on varattu riittävästi aikaa opiskelijoiden vastaanottamiseen
- opiskelija tutustuu ennen harjoittelua perehdytykseen liittyvään ennakkomateriaaliin
- opiskelija suunnittelee oman perehtymisensä yhdessä ohjaajansa kanssa
- opiskelija perehtyy suunnitelmallisesti harjoitteluyksikköön ja sen toimintakäytäntöihin harjoittelun ensimmäisten päivien aikana
- opiskelija perehtyy työyksikön turvallisuusohjeisiin ja lääkehoitosuunnitelmaan harjoittelun alkaessa
- perehtymisen tukena on päivitetty perehdyttämismateriaali
- perehtymisessä käydään läpi keskeisimmät asiat asiakkaiden hoitoprosesseista ja -ketjuista sekä työelämän pelisäännöistä
- harjoitellessaan mielenterveys- tai päihdetyön yksikössä opiskelija on tietoinen työhönsä merkityksestä sekä sopii sen toteutuksesta yhdessä ohjaajan kanssa

Laatulus:

Opiskelijaperehdytys on johdonmukainen kokonaisuus, joka on kaikilla toimijoilla tiedossa. Perehtyminen luo turvallisen ja hyvän pohjan opiskelijan harjoittelujaksolle ja ammattitaidon kehittymiselle.

5. ASIAKKAIDEN JA HEIDÄN LÄHEISTENSÄ KOHTAAMINEN

KRITEERIT:

Opiskelija

- tervehtii asiakkaita ja kohtelee heitä arvostaen kaikissa harjoitteluorganisaation tiloissa ja tilanteissa
- esittelee itsensä ja oman roolinsa
- kysyy asiakkaalta luvan siihen, että saa olla mukana hoitotilanteissa
- kunnioittaa jokaisen yksilöllisyyttä ja yksityisyyttä sekä huomioi monikulttuurisuuden
- ohjaa asiakkaita terveyteen, sairauteen, toimintakykyyn ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa saavutetun osaamisensa rajoissa
- tiedottaa havaitsemistaan epäkohdista ja ongelmista
- edistää potilasturvallisuutta ja hoidon laatua toimimalla vastuullisesti ja osaamistasonsa tiedostaen
- toimii lakien, asetusten ja eettisten arvojen sekä periaatteiden mukaan
- opiskelijalla on riittävä kielitaito kommunikoida asiakkaiden kanssa

Laatuluspaus:

Opiskelija toimii ihmisläheisesti asiakkaiden ja heidän läheistensä kohtaamisessa.

6. TIETO JA OSAAMINEN

KRITEERIT:

- opiskelijan oppimisympäristöt ja harjoittelujaksot ovat osaamistavoitteisiin nähden tarkoituksenmukaiset
- opiskelijan harjoittelussa hyödynnetään erilaisia oppimistilanteita ja käytetään monipuolisesti oppimista tukevia menetelmiä
- opiskelijalle pyritään luomaan rauhallinen oppimisympäristö
- opiskelijan yksilölliset oppimistarpeet, oppimistyylit ja opintojen vaihe huomioidaan ohjauksessa
- opiskelijaa tuetaan käyttämään toiminnassaan näyttöön perustuvaa tietoa sekä aiempaa osaamistaan ja refleктоimaan oppimistaan
- opiskelijaa ohjataan hakemaan tietoa luotettavista lähteistä ja ymmärtämään sen merkitys
- opiskelijalla on mahdollisuus näyttöön perustuvan tiedon hankintaan harjoittelun aikana

Laatuluspaus:

Opiskelija osaa soveltaa harjoittelussa näyttöön perustuvaa teoretietoa ja sekä aiemmin hankittua osaamista.

7. OPISKELIJA

KRITEERIT:

Opiskelija on

- tutustunut ennen harjoittelun alkamista harjoitteluorganisaation ja -yksikön toimintaan
- opiskellut perustiedot ja -taidot harjoitteluüksikössä tarvittavasta asiantuntijuusalueesta
- suorittanut harjoittelun edellyttämät opinnot opetussuunnitelman mukaisesti
- osallistunut harjoitteluun liittyvään perehdytykseen
- laatinut etukäteen osaamisestaan lähtötasokuvauksen ja tavoitteet, joita hän tarkentaa yhdessä ohjaajansa kanssa harjoittelujakson aikana
- aktiivinen ja itseohjautuva opiskelussaan ja vastaa osaamistavoitteidensa saavuttamisesta sekä reflektoi omaa oppimistaan
- tietoinen osaamisestaan, tunnistaa vahvuutensa ja kehittymistarpeensa
- velvollinen puuttumaan havaitsemiinsa epäkohtiin asiakkaan hoidossa, työyhteisössä tai opiskelijaohjauksessa
- oikeutettu pyytämään varhaisen puuttumisen ja tuen mallin käyttöä
- aktiivinen pyytämään palautetta ohjaajaltaan ja harjaantuu myös itse antamaan palautetta ohjaajalleen sekä muille työyhteisön jäsenille
- kykenevä ottamaan vastaan palautetta toiminnastaan ja oppimisestaan
- tietoinen työelämän pelisäännöistä ja noudattaa niitä (muun muassa vaitiolovelvollisuus, pukeutuminen ja poissaolot) sekä työajasta annettuja lakeja, sopimuksia sekä sovittuja työvuoroja
- velvollinen noudattamaan turvallisuusohjeita

Laatulupaus:

Opiskelija ottaa vastuun osaamisen kehittymisestä ja ammatillisesta kasvusta sekä reflektoi aktiivisesti oppimistaan osaamistavoitteidensa mukaisesti.

8. OHJAAJA

KRITEERIT:

Ohjaaja

- on sitoutunut oman ammattialansa lakeihin, arvoihin ja eettisiin periaatteisiin sekä organisaationsa strategiaan
- työskentelee organisaation toimintaohjeiden mukaisesti
- on tietoinen roolistaan ohjaajana, sisäistänyt opetusvelvollisuutensa ja siihen liittyvät tehtävät
- on sitoutunut opiskelijoiden ohjaukseen ja on vastuussa ohjauksen toteutumisesta
- toimii positiivisena ammatillisena roolimallina opiskelijalle
- toimii näyttöön perustuen
- luo avoimen ja turvallisen ilmapiirin oppimiselle
- tutustuu opiskelijaan ja käy tavoitekeskustelun harjoittelujakson alussa
- käy ohjauskeskustelua harjoittelujakson aikana
- ohjaa opiskelijaa laatimaan osaamistavoitteet ja tukee opiskelijaa niiden saavuttamisessa yksilöllisesti, muun muassa erilaiset oppimistyylit huomioiden
- osoittaa opiskelijalle oppimistilanteita ja mahdollistaa ammatillisen kehittymisen
- käyttää monipuolisia ja innovatiivisia ohjausmenetelmiä ohjattaessa opiskelijaa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta
- puuttuu opiskelijan toiminnassa ilmeneviin epäkohtiin ja toimii tarvittaessa varhaisen puuttumisen ja tuen mallin mukaisesti
- arvioi omaa toimintaansa ohjaajana palaute- ja kehityskeskusteluissa
- ylläpitää ja kehittää ohjausosaamistaan osallistumalla ohjaajakoulutuksiin

Laatulupaus:

Ohjaaja mahdollistaa ja varmistaa yhdessä opettajan kanssa opiskelijan laadukkaan ja turvallisen harjoittelun ja opiskelijan tavoitteellisen osaamisen kehittymisen.

9. OHJAAJAKOULUTUS

KRITEERIT:

- henkilöstö huolehtii ohjausosaamisestaan ja sen säännöllisestä päivittämisestä
- henkilöstö osallistuu moniammatillisiin ohjaajakoulutuksiin ja he välittävät uutta tietoa sekä osaamista työyksikössään
- ohjaajakoulutusta järjestetään sekä perus- että syventävän tason koulutuksena
- koulutuksissa käytetään monipuolisia ja innovatiivisia oppimisympäristöjä sekä vaikuttavia opetusmenetelmiä
- ohjaajakoulutusten kokonaistavoitteet ja sisällöt tukevat ohjaajien pedagogisia ohjaustaitoja tukevia kokonaisuuksia, muun muassa harjoittelu- ja oppimisprosessi, opetussuunnitelma ja osaamistavoitteet, palaute ja arviointi, oppimisympäristöjen kehittäminen näyttöön perustuen

Laatulusaus:

Henkilöstölle järjestetään ohjaajakoulutusta ja heitä tuetaan osallistumaan koulutuksiin sekä kehittämään oppimisympäristöjä ja opiskelijaohjauksen laatua.

10. OHJAAVA OPETTAJA

KRITEERIT:

Opettaja

- sopii yhdessä ohjaajan ja opiskelijan kanssa opiskelijan harjoittelun tavoitteista ja ohjauskäytännöistä
- tukee opiskelijaa saavuttamaan harjoittelujakson osaamistavoitteet
- pitää säännöllisesti yhteyttä opiskelijaan ja harjoitteluyksikköön
- on opiskelijan ja ohjaajan tukena harjoittelun aikana
- on helposti tavoitettavissa ja hänen yhteystietonsa ovat saatavilla
- hyödyntää yhteydenpidossa monipuolisia viestintäkanavia
- arvioi yhdessä ohjaajan ja opiskelijan kanssa opiskelijan harjoittelun toteutumista osaamistavoitteiden ja arviointikriteerien pohjalta
- osallistuu opiskelijan arviointikeskusteluihin mahdollisuuksiensa mukaan
- antaa tukea haasteellisissa ohjaustilanteissa ja tekee päätöksen harjoittelujakson hylkäämisestä yhteistyössä harjoittelun ohjaajan kanssa
- kehittää oppimisympäristöjä yhteistyössä työelämän kanssa
- ylläpitää kliinistä osaamistaan esimerkiksi työelämäjaksoilla
- kokoaa ja tiedottaa sovittujen käytänteiden mukaisesti opiskelijoiden antaman palautteen

Laatulusaus:

Koulutusorganisaation ohjaava opettaja mahdollistaa ja varmistaa pedagogisella asiantuntijuudella yhdessä ohjaajan kanssa opiskelijan laadukkaan ja turvallisen harjoittelun sekä tavoitteellisen oppimisen ja ammatillisen osaamisen kehittymisen.

11. HARJOITTELUORGANISAATION OPISKELIJOHJAUKSEN

ASiantuntija

Muun muassa opetuslihoitaja, hoitotyön klininen opettaja, koulutus- ja opetuskoordinaattori

KRITEERIT ASiantuntijalle:

Yhteistoiminnallinen työskentely

- toimii yhteistyötahona ja linkkinä harjoitteluyksikön, opiskelijan ja oppilaitoksen välillä
- koordinoi opiskelijaohjausprosessia
- jakaa tietoa erilaisista harjoittelumahdollisuuksista ja yksiköistä
- seuraa opiskelijaohjauksen laatua ja tiedottaa siitä yhteistyötahoille
- on tietoinen eri koulutusorganisaatioiden yhteyshenkilöistä ja harjoittelua ohjaavista opettajista
- tiedottaa opiskelijaohjauksen tilanteesta omalle esimiehelleen sekä harjoitteluyksikön esimiehille
- huomioi oppilaitossopimusten voimassaolon

Opiskelijan harjoittelun ohjauksen ja ammatillisen kehittymisen tukeminen

- osallistuu opiskelijan perehdyttämiseen
- on tukena opiskelijalle harjoittelujakson aikana
- järjestää opiskelijoille osaamisen kehittämistä tukevaa toimintaa (esim. teemapäiviä/koulutuksia)
- on tukena haasteellisissa ohjaustilanteissa

Henkilökunnan pedagogisen osaamisen vahvistaminen

- vahvistaa henkilöstön ohjausosaamista ja pedagogisia valmiuksia
- järjestää opiskelijaohjaukseen liittyvää täydennyskoulutusta henkilöstölle
- luo harjoitteluyksikköön ohjaamista tukevia verkostoja (esim. opiskelijavastaavien verkosto)

Tutkimus ja kehittämistoiminta

- osallistuu vastuualueensa tutkimus- ja hanketyöskentelyyn
- koordinoi ja ohjaa opinnäytetyöprosessia
- kehittää omaa osaamisaluettaan näyttöön perustuen
- osallistuu valtakunnalliseen yhteistyöhön (Valope)

Laatulusaus:

Opiskelijaohjauksen asiantuntija tuntee harjoitteluyksiköt ja toimii yhteistyötahona opiskelijalle, opettajille, henkilöstölle ja esimiehille ja varmistaa oppimisympäristöjen ja ohjauksen laadun sekä niihin liittyvän jatkuvan kehittämisen.

12. ARVIOINTI

Opiskelijan osaamisen ja oppimisen arviointi

KRITEERIT:

- opiskelija, ohjaaja ja opettaja ovat tietoisia opiskelijan lähtötasosta, osaamistavoitteista ja arviointikriteereistä sekä -käytännöistä
- opiskelijan arviointiin osallistuvat opiskelija, ohjaaja ja opettaja
- opiskelijalla on oikeus saada ja antaa palautetta oppimisestaan ja osaamisestaan väliarvioinnissa
- opiskelija arvioi osaamistaan koko harjoittelujakson ajan ja kokoaa sen harjoittelun päättyessä
- ohjaaja antaa opiskelijalle harjoittelujaksosta suullisen ja kirjallisen arvioinnin, jossa huomioidaan myös muilta ammattiryhmiltä saatu palaute
- asiakkaan ja hänen läheistensä antama palaute huomioidaan
- arviointi on objektiivista ja perusteltua
- jatkuva palautteen saaminen ja arviointi edistävät opiskelijan oppimista ja ammatillista kehittymistä

Oppimisympäristön ja ohjauksen arviointi

KRITEERIT:

- opiskelija antaa palautetta oppimisympäristöstä ja opiskelijaohjauksesta yhteisesti sovitulla tavalla
- harjoitteluyksikössä arvioidaan ja kehitetään opiskelijoiden ohjauksen laatua systemaattisesti (esim. CLES-mittari)
- palautteita käsitellään harjoittelu- ja koulutusorganisaatioissa vuosittain oppimisympäristöjen kehittämiseksi
- henkilöstön ohjausosaamista arvioidaan säännöllisesti kehityskeskusteluissa esimiehen kanssa

Laatulupaus:

Opiskelijalle annettu arviointi perustuu opiskelijan osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Laatulupaus:

Oppimisympäristöjen ja opiskelijaohjauksen laatua kehitetään arviointitietoon perustuen yhteistyössä harjoittelu- ja koulutusorganisaatioiden edustajien kanssa.

Väitöskirjat

Helminen, K. 2017. Nursing students final assessment in clinical practice perceptions of teacher, students and mentors. Itä-Suomen yliopisto.

Jokelainen, M. 2013. The elements of effective student nurse mentorship in placement learning environments: Systematic review and Finnish and British mentors conceptions. Itä-Suomen yliopisto.

Kajander-Unkuri, S. 2015. Nurse Competence of Graduating Nursing Students. Turun yliopisto.

Luojus, K. 2011. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksen toimintamalli. Tampereen yliopisto.

Paloste, A. 2004. Valmistumisesta työelämään. Lapin yliopisto.

Romppainen, M. 2011. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä. Kuopion yliopisto.

Brunou, S. 2009. Sairaanhoidajaopiskelijoiden ohjatun käytännön harjoittelun aikana ilmenneet eettiset ongelmat. Turun yliopisto.

Saarikoski, M. 2002. Clinical learning environment and supervision. Development and validation of the CLES evaluation scale. Turun yliopisto.

Suikkala A. 2008. Sairaanhoidajaopiskelija - potilassuhde ja suhteeseen yhteydessä olevat tekijät. Turun yliopisto.

Pro Gradu-tutkielmat

Kajander, S. 2007. Sairaanhoidajaopiskelijoiden arvioita ohjatun harjoittelun laadusta ja QPL-mittarinarviointia. Kuopion yliopisto.

Karapuu, A. 2015. Blogi hoitotyön opettajan ja ohjaajan yhteydenpidon välineenä ohjatussa harjoittelussa. Turun yliopisto.

Koivusalo, H. 2014. Teoriakatsaus hoitotyön opettajuuteen ja opettajan ammatti-identiteettiin. Tampereen yliopisto.

Virmajoki, A. 2010. Hoitotyön opettaja ohjatussa harjoittelussa: Sairaanhoidajaopiskelijan näkemyksiä. Turun yliopisto.

Artikkelit

Eschner, L. & Hurskainen S. 2013. Hoitotyön opiskelijan ohjaus käytännön harjoittelussa: Ohjelehtinen harjoittelun ohjaajalle. Karelia-ammattikorkeakoulu.

Juntunen, J. et al. 2016. Haasteelliset opiskelijaohjaustilanteet terveysalalla – opiskelijaohjaajien käsitykset. *Hoitotiede* 2016, 28 (2), 123-136.

Karjalainen, T. et al. 2015. Opiskelijaohjaajien arviot omasta ohjausosaamisestaan. *Hoitotiede* 2015, 27 (3), 183-198.

Kostiainen, J. 2012. Ohjaajan ja opiskelijan välinen ohjauskeskustelu ohjatussa harjoittelussa - käsiteanalyysi hybridisen mallin mukaan. *Hoitotiede* 2012, 25 (1) 2-11.

Kälkäjä, M. et al. 2016. Opiskelijaohjauskäytännöt, -resurssit ja ohjaajat terveysalalla: opiskelijaohjaajien näkökulma. *Hoitotiede* 2016, 28 (3), 229-242.

Laapio, E. et al. 2014. Tutkimustiedon käyttö hoitotyön opetuksessa opiskelijoiden arvioimana. *Hoitotiede* 2014, 26 (1), 50-62.

Pahkala, T. et al. 2013, 25 (1) 12-23. Hoitotyön opiskelijoiden kliininen osaaminen. *Hoitotiede* 2013, 25 (1) 12-23.

Papastavrou et al. 2016. Nursing students satisfaction of the clinical learning environment: a research study. *BMC Nursing* 15:44 1-10.

Salmela, M. 2007. Sairaanhoidajaopiskelijoiden hoitamisen taidot ja niiden opetus amk:ssa. *Hoitotiede* 2007, vol. 19 No1 sivut 13-22.

Saarikoski, M. et al. 2009. The role of nursing teacher in clinical practice: An empirical study of Finnish student nurse experience. *Nurse education Today* 29, 407-415.

Saarikoski, M., Luojus K., Taam-Ukkonen M., Tarr T. & Meretoja R. 2013. Terveysalan opiskelijoiden käsitykset opettajan roolista harjoittelun ohjauksessa. *AMK lehti/ UAS Journal, Nr-1-2013.*

Strandberg-Laine, C et al. 2013. Use of mobile devices in nursing student-nurse teacher cooperation during clinical practicum. An integrative review. *Nurse Education Today*. 35 (2015) 493-499.

Vilen, L. 2016. Täydennyskoulutus terveysalan opettajien ammattitaidon ylläpidossa ja kehittämisessä. *Hoitotiede* 2016, 28 (2), 137-149.

Muut

Haapa, T., Eckardt, M., Koota, E., Kukkonen, P., Pohjamies-Molander, N. & Ruuskanen S. 2014. HUS opiskelijaohjauksen käsikirja.

Heiskanen, M., Huovinen, A., Taam-Ukkonen, M. & Aura, S. 2016. ValOpe- valtakunnallista otetta opiskelijaohjaukseen. *ProTerveys* 4/2016.

Heiskanen, M., Koota, E., Pohjamies, N., Sairanen, A., Tarr, T. & Tuomikoski, A-M. 2016. Yliopistosairaaloissa opiskelijaohjauksen määrät vaihtelevat. *ProTerveys* 4/2016.

Hujanen, T., Taam-Ukkonen, M., Teuho, S., Koota, E., Sivonen, P., Tarr, T., Laatikainen, K., Kylmä, A. & Ikonen, T. 2012. Opiskelijaperehdytyksen kehittäminen näyttöön perustuen- valtakunnallinen opiskelijaohjauksen kehittämisverkoston toimintana. *ProTerveys* 2/2012.

Saarinen, T, Koivula, M., Ruotsalainen, H., Wärnå-Furu, C., Salminen, L. 2016. Terveysalan opettajan käsikirja. Tietosanoma.

Hopkins, S. 2005. Guidance for mentors of student nurses and midwives. An RCN toolkit. Published by the Royal College of Nursing, 20 Cavendish Square, London.

ppshp | POHJOIS-POHJANMAAN
SAIRAANHOITOPIIRI

**VARSINAIS-SUOMEN
SAIRAANHOITOPIIRI**

Tays

HUS

KYS

Kesäkuu 2017

Julkaisija ja teksti: ValOpe (Valtakunnallinen Opiskelijaohjauksen kehittämisverkosto)

Valokuvat: Kuvapankit HUS, KYS ja TYKS

Ulkoasu: Susanna Länsivuori